

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

PODSEKRETARZ STANU
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. ucz.

DUS-III.0210.9.2024.AO
Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Henryk Piątkowski
Współprzewodniczący Strony Pracowników
Zespołu Trójstronnego ds. Żeglugi i Rybołówstwa Morskiego
Plac Kaszubski 8
81-350 Gdynia

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na pismo Zespołu reprezentującego interesy Federacji Związków Zawodowych Marynarzy i Rybaków, Krajowej Sekcji Morskiej Marynarzy i Rybaków NSZZ „Solidarność” oraz Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Oficerów i Marynarzy w sprawie zgłoszonych uwag i pytań do projektu ustawy o ubezpieczeniach społecznych marynarzy i niektórych innych ustaw (UD 101), uprzejmie informuję.

Na posiedzeniu Zespołu w dniu 8 października 2024 r. odpowiadając na postawione problemy udzieliłem wyjaśnień, które mam nadzieję pomogły zrozumieć konkretne rozwiązania projektu przygotowanego po wcześniejszych uzgodnieniach dokonanych ze stroną społeczną, a które wywołały szczególne zainteresowanie związków zawodowych marynarzy.

Jednocześnie zgodnie z obietnicą udzieloną na posiedzeniu przekazuję poniżej szczegółowe odniesienie się do konkretnych uwag i zapytań zgłoszonych przez związki.

- 1. Ustawa przerzuca koszt zabezpieczenia społecznego na marynarza i ewentualnie pracodawcę. Czy Państwo Polskie wobec istnienia odpowiednich zapisów konwencyjnych oraz dopuszczalności takiej dopłaty przez przepisy Unii Europejskiej (wytyczne pomocy państwa do żeglugi) zamierza partycypować w kosztach tegoż zabezpieczenia? Jeśli tak, to od kiedy i w jakiej formie, jeśli nie, to z jakich powodów.*

Zgodnie z projektem zmiany ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz innych ustaw marynarze wykonujący pracę na statkach pływających pod banderami krajów trzecich (innymi niż polska i bandery krajów UE/EFTA) zostali wskazani jako płatnicy składek na własne ubezpieczenia, gdyż niemożliwe jest obciążenie składką ich pracodawców (armatorów), mających siedzibę w państwach trzecich, oraz ewentualne przymusowe ściąganie od nich należnych składek na ubezpieczenia społeczne.

Jak informowaliśmy z Panem Ministrem Arkadiuszem Marchewką na posiedzeniu Zespołu 8 października 2024 r., jak i wcześniejszych spotkaniach Zespołu, które odbywały się w tym roku, obecnie nie ma możliwości sfinansowania nawet części składek na ubezpieczenia społeczne z budżetu państwa za marynarzy.

Nie jest natomiast wykluczone wprowadzenie pomocy Państwa w tym zakresie w przyszłości.

Warto też zwrócić uwagę na to, że w polskim systemie ubezpieczeń społecznych uregulowanym ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 497, z późn. zm.), dalej: u.s.u.s., obowiązuje zasada, zgodnie z którą każdy ubezpieczony ponosi, w stosownej części, koszty swojego ubezpieczenia, finansując składki na ubezpieczenia społeczne za siebie.

Jedynie za osoby poddane szczególnej ochronie i opiece Państwa Polskiego, podlegające obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, pokrywa się składki z budżetu państwa. Są to przede wszystkim osoby sprawujące opiekę nad osobami zależnymi (np. osoby pobierające zasiłki macierzyńskie, przebywające na urloпах wychowawczych, czy rezygnujące z innej pracy zarobkowej z uwagi na konieczność opieki nad małymi dziećmi).

2. W jaki sposób w reformowany system ubezpieczeń społecznych mają być włączone dotychczasowe ubezpieczenia społeczne marynarzy opłacane przez nich i przez ich pracodawców w krajach UE i poza UE?

Przepisy projektu ustawy nie wprowadzają żadnych w zmian w zasadach obejmowania ubezpieczeniami społecznymi osób podlegających przepisom o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego obowiązujących w krajach UE oraz EFTA, tj. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L Nr 166, str. 1, z późn. zm.) i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r., które dotyczy wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. UE L Nr 284, str. 1, z późn. zm.).

Okresy opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w aktualnym stanie prawnym będą zaliczane do okresów uprawniających do nabycia prawa do świadczeń w Polsce lub innych krajach UE w zależności od tego, w którym kraju były opłacane oraz jak regulują te kwestie przepisy obowiązujące w krajach, w których marynarz objęty był systemem zabezpieczenia społecznego.

Dlatego osoby podlegające ubezpieczeniom w krajach UE/EFTA zgodnie z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nie będą mogły być objęte ubezpieczeniami w Polsce.

3. Czy marynarze obecnie opłacający składki na ubezpieczenia społeczne w następujących krajach: Niemcy, Wielka Brytania, Norwegia, Dania, Holandia, Malta i innych krajach UE, a także poza UE, będą mogli kontynuować opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne na dotychczasowych zasadach? Jeśli tak, czy muszą ten fakt zgłosić /potwierdzić w ZUS i czy będą musieli dodatkowo opłacać składki na ubezpieczenie społeczne zgodnie z regulacjami przewidzianymi w projekcie ww. ustawy.

Osoby objęte ubezpieczeniami społecznymi w krajach UE/EFTA na podstawie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nie będą objęte ubezpieczeniami w Polsce. Podstawową zasadą koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego jest bowiem zasada jednego ustawodawstwa, które oznacza, że w jednym czasie ubezpieczony może podlegać wyłącznie ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego i w nim opłacać składki. Nie będą one musiały przy tym dodatkowo – z powodu wejścia w życie projektowanej ustawy – zgłaszać kontynuowania ubezpieczenia na dotychczasowych zasadach w ZUS lub instytucji zagranicznej. Dla celów potwierdzenia, w jakim kraju są objęte ubezpieczeniami, osoby te nadal mogą posługiwać się formularzami A1.

Osoby, które podlegają ustawodawstwu państwa członkowskiego UE/EOG na podstawie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub ewentualnie państwa trzeciego na podstawie zawartej przez Polskę z tym państwem umowy dwustronnej o zabezpieczeniu społecznym, pozostaną objęte tym ustawodawstwem. Propozycje przyjęte w projekcie ustawy mają, co do zasady, rozwiązywać problem marynarzy zamieszkujących w Polsce, którzy byli pozbawieni ochrony ubezpieczeniowej, ponieważ pływali pod banderami państw nieobjętych koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego ani umowami dwustronnymi w dziedzinie zabezpieczenia społecznego.

4. *Czy marynarze obecnie opłacający składki na ubezpieczenia społeczne i pływający na statkach pod banderą EU/EFTA będą musieli wystąpić do Urzędu Morskiego lub Agencji Zatrudnienia o zaświadczenie potwierdzające status marynarza.*

Projekt nie przewiduje obowiązku występowania przez marynarzy o zaświadczenie potwierdzające status marynarza. Dodatkowo, osoby podlegające ubezpieczeniom w krajach UE/EFTA zgodnie z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nadal nie będą objęte ubezpieczeniami w Polsce. Podstawową zasadą koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego jest bowiem zasada jednego ustawodawstwa, które oznacza, że w jednym czasie ubezpieczony może podlegać wyłącznie ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego i w nim opłacać składki. Oznacza to więc, że osoby pływające na statkach pod banderami EU/EFTA, które podlegają z tego tytułu ustawodawstwom innych państw członkowskich, nie będą podlegać ubezpieczeniom społecznym na zasadach przewidzianych projektem ustawy.

5. *Czy istnieje możliwość „ściągnięcia” od armatora UE/EOG składki na ubezpieczenia społeczne polskiego marynarza na podstawie przepisów unijnych? Prosimy o wskazanie konkretnego przepisu umożliwiającego ZUS zbierania składek na ubezpieczenia społeczne, jako części pracodawcy.*

Przepisy Sekcji 3 (art. 75 i następne) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. wskazują tryb dochodzenia należności m.in. z tytułu składek w innym kraju UE, za pośrednictwem wyznaczonych instytucji łącznikowych.

Między innymi możliwa jest realizacja tytułów wykonawczych państwa, w którym danym podmiot (płatnik składek) posiada zaległości z tytułu składek. Wskazać jednak należy, że – biorąc pod uwagę wynikające z przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego zasady ustalania ustawodawstwa właściwego dla marynarzy – przypadki, w których marynarz podlegałby ustawodawstwu polskiemu, a jego armator miał siedzibę lub prowadził działalność w innym państwie członkowskim UE/EOG, nie będą częste, a tylko w takich przypadkach można mówić o wskazanej w pytaniu potrzebie „ściągnięcia” składek od takiego armatora. Co do zasady bowiem marynarze podlegają ustawodawstwu państwa bandery lub wyjątkowo – państwa miejsca zamieszkania.

Zgodnie z ww. przepisami na wniosek strony występującej (instytucja łącznikowa państwa, które występuje o realizację tytułu wykonawczego) strona wezwana (instytucja łącznikowa państwa, na którego terenie ma siedzibę zobowiązany) powiadamia adresata – zgodnie z obowiązującymi w jej własnym państwie członkowskim przepisami – o wszystkich instrumentach i decyzjach, które odnoszą się do należności lub jej odzyskania i zostały wydane w państwie członkowskim strony występującej. Strona wezwana niezwłocznie informuje stronę występującą o działaniach podjętych w związku z jej wnioskiem.

Z wnioskiem o odzyskanie należności można wystąpić jedynie gdy:

- należność lub tytuł wykonawczy nie są kwestionowane w jej własnym państwie członkowskim, z wyjątkiem przypadków, gdy stosuje się art. 81 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia wykonawczego, tj. w sytuacji gdy strona występująca zwróciła się do strony wezwanej, by odzyskała kwestionowaną należność w zakresie, w jakim pozwalają na to odpowiednie przepisy ustawowe i wykonawcze oraz praktyka administracyjna obowiązujące w państwie członkowskim strony wezwanej; jeżeli spór zostanie rozstrzygnięty na korzyść dłużnika, strona występująca jest zobowiązana do zwrotu wszelkich odzyskanych kwot, wraz z należnym odszkodowaniem zgodnie z ustawodawstwem obowiązującym w państwie członkowskim strony wezwanej.
- w swoim własnym państwie członkowskim zastosowane zostały odpowiednie procedury odzyskiwania należności, jakimi dysponowała na podstawie tytułu wykonawczego, a podjęte kroki nie doprowadzą do całkowitej spłaty należności,
- nie wygaśł termin przedawnienia zgodnie z jej własnym ustawodawstwem.

Tytuł wykonawczy jest bezpośrednio uznawany i automatycznie traktowany jak tytuł wykonawczy w państwie członkowskim strony wezwanej.

Jeśli będziecie Państwo mieli dalsze bardziej szczegółowe pytania w tym zakresie, zwrócę się z prośbą do ZUS o przedstawienie, jak wygląda w praktyce realizacja tych przepisów oraz współpraca z instytucjami łącznikowymi Państw członkowskich UE.

6. *Projekt pozostawia pracownikowi duży margines interpretacyjny. Prosimy o uściślenie kwestii dobrowolności ubezpieczeń oraz rzeczywistego wpływu okresów nieopłacenia składki na sposób naliczenia przyszłej emerytury. Ale także o wskazanie ewentualnej odpowiedzialności marynarza w przypadku nie zgłoszenia się do ubezpieczenia i/lub nieodebrania zaświadczenia o statusie marynarza.*

W projekcie założyliśmy, że powstanie obowiązku ubezpieczeń społecznych marynarza nastąpi **dopiero po nabyciu statusu marynarza, który ustali w zaświadczeniu dyrektor Urzędu Morskiego albo agencja zatrudnienia** pośrednicząca w zawarciu umowy o pracy na statku morskim z armatorem. Zaświadczenie będzie wydawane wyłącznie na wniosek marynarza. Oznacza to brak jakiegokolwiek przymusu prawnego w stosunku do niego w tym zakresie. W konsekwencji zatem ani ZUS, ani żaden inny organ nie będzie mógł również wystąpić z urzędu o nadanie takiego statusu osobie wbrew jej woli. Ponadto projekt przewiduje ważność zaświadczenia na okres miesiąca od daty jego wystawienia. Jeśli do upływu tego okresu marynarz nie dokona zgłoszenia do ubezpieczeń, uznaje się, że z mocy prawa nie powstał obowiązek jego ubezpieczeń. W rezultacie marynarz nie poniesie żadnych konsekwencji związanych z tym, że nie odbierze zaświadczenia o statusie marynarza lub po jego otrzymaniu nie zgłosi się do ubezpieczeń społecznych z tytułu przewidzianego projektem ustawy.

Dodatkowo podkreślam, że status marynarza nie tworzy żadnych innych praw i obowiązków marynarza dla celów innych niż związanych z ubezpieczeniami społecznymi, tj. podleganiem i opłacaniem składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne (w tym zakresie uzupełnimy projekt zgodnie z propozycją Ministerstwa Zdrowia), na Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy oraz ustaleniem prawa i wysokości świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Jednocześnie chciałbym zwrócić uwagę, że dostrzegam problem nieodprowadzania składek przez wielu marynarzy pływających na statkach pod banderami trzecimi i wpływu tego zjawiska na wysokość przyszłej emerytury, w tym w szczególności na nabycie prawa do emerytury minimalnej. Wysokość emerytury uzależniona jest w szczególności od kwoty odprowadzonych składek na ubezpieczenie emerytalne, a nabycie prawa do emerytury

minimalnej, niezależnej od kwoty odprowadzonych składek, od stażu ubezpieczeniowego wyznaczonego okresami składkowymi i nieskładkowymi. Aby złagodzić skutki przeszłych okresów nieopłacania składek na wysokość przyszłej emerytury, w tym w szczególności – na możliwe nienabycie prawa do emerytury minimalnej, w projekcie zaproponowaliśmy możliwość wstecznego, dobrowolnego oskładkowania się przez marynarzy za okres nieprzekraczający pięciu lat przed wejściem w życie ustawy. To dobrowolne rozwiązanie może być szczególnie atrakcyjne dla marynarzy, którzy niedługo osiągną powszechny wiek emerytalny.

7. Czy każdy marynarz musi zgłosić się do Urzędu Morskiego lub Agencji Zatrudnienia w celu otrzymania zaświadczenia potwierdzającego status marynarza?

Marynarz nie musi wystąpić do agencji zatrudnienia ani do dyrektora Urzędu Morskiego o wydanie zaświadczenia o statusie marynarza. Zakładamy, że z wnioskiem o wydanie zaświadczenia wystąpią wyłącznie te osoby, które będą zainteresowane zgłoszeniem się następnie do ubezpieczeń społecznych oraz świadome tego, że rodzi on obowiązek opłacania składek w celu nabycia praw do świadczeń dla siebie i członków swojej rodziny.

8. Jak ma się „dobrowolne” uzyskanie statusu marynarza przez przedłożenie zaświadczenia z Urzędu Morskiego lub Agencji Zatrudnienia do art. 80 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz do art. 219 KK? Jakie sankcje będą groziły za brak złożenia ww. zaświadczenia? Czy jak marynarz nie otrzyma zaświadczenia potwierdzającego status marynarza tzn. że nie będzie objętym ubezpieczeniem społecznym na nowych warunkach? Czy jak marynarz wystąpi o zaświadczenie potwierdzające status marynarza a nie zgłosi do ZUS chęci objęcia ubezpieczeniem społecznym i nie będzie opłacał składek to oznacza jakieś sankcje dla marynarza? Czy Urząd Morski lub Agencja Zatrudnienia po wystawieniu zaświadczenia potwierdzającego status marynarza powiadomi o tym ZUS?

Projekt nie przewiduje obowiązku występowania do dyrektora Urzędu Morskiego lub agencji zatrudnienia o wydanie zaświadczenia o statusie marynarza. Z kolei zaświadczenie to zachowuje ważność przez miesiąc od daty jego wystawienia. Jeśli do upływu tego okresu marynarz nie dokona zgłoszenia do ubezpieczeń, uznaje się, że z mocy prawa nie powstał obowiązek jego ubezpieczeń. W rezultacie niezłożenie wniosku o wydanie zaświadczenia ani niezgłoszenie się do ubezpieczeń społecznych po jego wydaniu nie będzie wiązało się z żadnymi sankcjami dla marynarza, w tym w szczególności określonymi w art. 219 Kodeksu karnego. Art. 80 ust. 1 u.s.u.s. znajdzie zaś zastosowanie wyłącznie do marynarzy, którzy zgłoszą się do ubezpieczeń społecznych na podstawie tytułu przewidzianego projektem ustawy.

Podkreślenia wymaga, że wydanie zaświadczenia o statusie marynarza stanowi warunek niezbędny do tego, aby mógł on podlegać ubezpieczeniom społecznym na zasadach przewidzianych w projekcie ustawy. Ich zastosowanie wyłącza więc niewystąpienie o takie zaświadczenie lub odmowa jego wydania przez dyrektora Urzędu Morskiego lub agencję zatrudnienia.

Projekt nie zakłada przekazywania informacji o wystawionych zaświadczeniach przez agencję zatrudnienia i Urzędy Morskie bezpośrednio do ZUS. Nie wykluczamy wprowadzenia takiego rozwiązania w przyszłości, jednak wdrożenie go na obecnym etapie opóźniłoby wejście w życie przepisów, gdyż wymagałoby znaczących zmian w systemie informatycznym ZUS, a także zbudowania takiego po stronie urzędów morskich oraz agencji zatrudnienia. Wymagałoby to wydłużenia *vacatio legis* oraz wiązałoby się z dodatkowymi

kosztami (wydatkami środków publicznych) po stronie urzędów oraz obciążenia kosztami agencji zatrudnienia.

Dlatego przewidzieliśmy najprostsze rozwiązanie w postaci przekazywania tych zaświadczeń razem ze zgłoszeniem do ubezpieczeń do ZUS przez marynarzy, którzy będą płatnikami składek.

9. *Co w sytuacji, gdy marynarz przez jakiś czas nie opłacał składki zdrowotnej i „dobrowolnie” przedłożył zaświadczenie w ZUS, co nałoży na niego obowiązek opłacania wszystkich składek wymienionych w ustawie? Według obecnie obowiązujących przepisów osoba dobrowolnie zgłaszająca się do ubezpieczenia zdrowotnego, jeżeli miała przerwę w opłacaniu składki zdrowotnej, jest zobowiązana do wniesienia opłaty dodatkowej w wysokości do kilkunastu tys. zł. Czy taka opłata ma zastosowanie w tym przypadku? Jeśli tak, to czy nie warto pomyśleć o amnestii przy wprowadzaniu projektu w życie?*

Kwestie opłacania składki na dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne należą do właściwości Ministra Zdrowia oraz Narodowego Funduszu Zdrowia.

Jednocześnie z przepisów dotyczących ubezpieczenia zdrowotnego wynika, że zobowiązanie uiszczenia opłaty dodatkowej dotyczy osób zgłaszających się do dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego, natomiast z zaproponowanych przez Ministerstwo Zdrowia przepisów wynika obowiązek podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu przez marynarzy.

10. *Projekt ustawy w obecnej formie przewiduje konieczność pobrania zaświadczenia z Urzędu Morskiego lub Agencji Zatrudnienia i przedłożenia go w ZUS do 31.01.2025 r. Co w przypadku, jeżeli ktoś przez cały styczeń będzie na statku? (Nowelizacja ma wejść w życie od 01.01.2025 r., ale kiedy zostaną wydane odpowiednie rozporządzenia? Od kiedy Urzędy Morskie będą wydawać zaświadczenia? Czy termin nie powinien być wydłużony?*

Jak informowałem na posiedzeniu Zespołu, data wejścia w życie ustawy będzie musiała zostać zmieniona z uwagi chociażby na konieczne terminy związane z przebiegiem rządowego procesu legislacyjnego, a następnie terminami koniecznymi na przeprowadzenie procesu legislacyjnego przed Sejmem i Senatem oraz podpisaniem ustawy przez Prezydenta RP. Zmiana do rozporządzenia, które wprowadzi m.in. nowe kody tytułu do ubezpieczenia dla marynarzy, również będzie musiało wejść w życie od tej samej daty.

W nowym projekcie zaproponowałem, żeby był to 1 lipca 2025 r.

Równocześnie wsłuchując się w głosy strony społecznej zaproponowaliśmy wydłużenie terminu na zgłoszenie się do ubezpieczeń, do upływu miesiąca od daty wydania zaświadczenia przez urząd morski albo agencję zatrudnienia. Rozwiązanie to jest podyktowane z jednej strony specyfiką pracy marynarzy, z drugiej nie może wykraczać poza terminy ustawowe, konieczne na rozliczenie i opłacenie składek do ZUS, gdyż zgodnie z art. 47 ust. 1 u.s.u.s. składki opłaca się do ZUS do 20. dnia następnego miesiąca.

ZUS umożliwi płatnikom składek wypełnianie obowiązków bez konieczności osobistego zgłaszania się do jednostki terenowej ZUS, np. korzystając z Portalu Usług Elektronicznych ZUS. Więcej informacji w tym zakresie można znaleźć na stronie www.zus.pl lub kontaktując się z Centrum Kontaktu Klientów ZUS (tel. 22 560 16 00).

11. Skoro Agencja Zatrudnienia mogła wystawić ww. zaświadczenie, dlaczego nie armator! Posiada on takie same informacje jak agencja. Kapitan statku jest przedstawicielem armatora mogącym w jego imieniu wystawiać różne dokumenty. Umożliwienie mu wystawienia zaświadczenia ułatwiłoby proces uzyskiwania zaświadczenia bez żadnego uszczerbku ich wiarygodności.

Zaświadczenie wystawione przez dyrektora Urzędu Morskiego ma charakter urzędowego poświadczenia faktów lub stanu prawnego. Podobny charakter został nadany zaświadczeniom (zrównany z zaświadczeniami dyrektora Urzędu Morskiego), które mają być wystawiane przez agencje zatrudnienia działające na terenie Polski, a które profesjonalnie pośredniczą w umowach zawieranych przez marynarzy z armatorami. Trudno byłoby nadać taki status dokumentom prywatnym wystawianym przez podmioty nieuczestniczące w obrocie gospodarczym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Agencje natomiast będą mogły zweryfikować prawdziwość danych przedstawianych przez marynarza i ustalić jego status.

Podkreślenia wymaga to, że działalność prowadzona przez agencje zatrudnienia jest działalnością rejestrowaną, która może być uruchomiona po uzyskaniu wpisu do rejestru prowadzonego przez marszałka województwa. Dodatkowo agencja zatrudnienia pośrednicząca w podejmowaniu pracy na statkach morskich przez marynarzy musi posiadać dokument uprawniający do kierowania marynarzy do pracy na tych statkach, uzyskany od dyrektora urzędu morskiego właściwego dla siedziby agencji (art. 18 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o pracy na morzu). Wystawienie dokumentu poprzedzone jest audytem. Aktualną listę agencji, które otrzymały te upoważnienie zamieszcza na swojej stronie internetowej dyrektor urzędu morskiego.

Zaświadczenie potwierdzające status marynarza ma w założeniu wynikać z pewnego „dorobku” zawodowego oraz sytuacji faktycznej osoby (zatrudnienie na podstawie umowy regulującej warunki pracy na statku morskim) ubiegającej się o potwierdzenie tego statusu dla celów ubezpieczeń społecznych. Armator natomiast, czy też działający w jego imieniu kapitan statku – dla celów ustalenia tego statusu – poświadcza odpowiednie dane zamieszczone, np. w książeczce żeglarskiej.

12. Według projektu ustawy „obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz opłacania składek przez marynarzy na okres 12 miesięcy, liczony od dnia wskazanego w zaświadczeniu jako dzień uzyskania statusu marynarza poświadczonego przez agencję zatrudnienia albo dyrektora urzędu morskiego”. Czy należy rozumieć, że żeby kontynuować opłacanie składki na ubezpieczenie społeczne po 12 miesiącach trzeba będzie przedłożyć nowe zaświadczenie potwierdzające status marynarza.

Potwierdzam, że po upływie okresu 12 miesięcy konieczne będzie wystąpienie o nowe zaświadczenie.

13. Proponowany okres zawieszenia składek to 1 do 3 miesięcy w roku. Marynarze pływający na stałej rotacji zazwyczaj przebywają na statku przez równe okresy, w rotacji 1:1 lub 2:1 (równowaga lub przewaga przebywania na statku). Marynarze kontraktowi nie pływający na stałej rotacji, mogą z kolei przebywać większość roku w domu, nie zarabiając w tym czasie. Proponowany dopuszczalny czas zawieszenia płatności do 3 miesięcy ma się nijak do wzmiankowanych realiów. Przy obecnie proponowanych zmianach konieczne będzie opłacanie składek również w miesiącach, w których nie wykonuje się pracy i nie zarabia. Wydłużenie możliwego okresu zawieszenia pozwoli bardziej dostosować proponowane przepisy do realiów pracy na morzu.

Rozważając wydłużenie okresu zawieszenia statusu marynarza, należy mieć na uwadze skutki, jakie będą przynosić takie rozwiązanie. Okres ten dla celów świadczeń jest okresem bezskładkowym, czyli takim, który nie będzie uwzględniany przy ustalaniu prawa do świadczeń.

Zaproponowana instytucja „zawieszenia” nie jest niczym nowym na gruncie ubezpieczeń społecznych. Jednak podmiot dokonujący zawieszenia (ubezpieczony będący płatnikiem składek na własne ubezpieczenia) przestaje być objęty ochroną ubezpieczeniową w tym okresie. Tak jest też w przypadku przedsiębiorców podlegających ubezpieczeniom społecznym, którzy dokonają zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej.

W okresie zawieszenia przedsiębiorca zostaje pozbawiony ochrony związanej ze świadczeniami pieniężnymi z racji choroby, macierzyństwa, wypadków przy pracy, czy długotrwałej niezdolności do pracy. Okresu tego nie uwzględnia się także przy ustalaniu praw do emerytur lub rent.

Na przykładzie prawa do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia chorobowego należy zwrócić uwagę, że świadczenie to dla osób obowiązkowo podlegających temu ubezpieczeniu przysługuje po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia. Jest to okres wyczekiwania na zasiłek chorobowy. Do okresów ubezpieczenia chorobowego wlicza się poprzednie okresy ubezpieczenia chorobowego, jeżeli przerwa między nimi nie przekroczyła 30 dni lub była spowodowana urlopem wychowawczym, urlopem bezpłatnym albo odbywaniem czynnej służby wojskowej przez żołnierza niezawodowego. Od pierwszego dnia ubezpieczenia chorobowego prawo do zasiłku przysługuje m.in. ubezpieczonym obowiązkowo, którzy mają wcześniejszy co najmniej 10-letni okres obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego.

W przypadku marynarzy zawieszenie statusu marynarza na okres przekraczający 30 dni – czyli każde zawieszenie – będzie skutkowało, co do zasady, brakiem prawa do zasiłku chorobowego po przerwie od pierwszego dnia ubezpieczenia i koniecznością przebycia okresu wyczekiwania. W razie niezdolności do pracy po przerwie w podleganiu ubezpieczeniu chorobowemu, przekraczającej 30 dni, marynarz nabędzie prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia. Tym samym, mając na uwadze cel wprowadzanych zmian, w tym przede wszystkim objęcie marynarzy ubezpieczeniem społecznym w razie choroby i macierzyństwa, każdy okres zawieszenia statusu marynarza, wiążący się z niepodleganiem również ubezpieczeniu chorobowemu, będzie niekorzystny dla marynarzy w przypadku powstania niezdolności do pracy z powodu choroby w okresie pierwszych 30 dni podlegania ubezpieczeniu chorobowemu po przerwie.

Ten przykład pokazuje, że dalsze wydłużanie okresu zawieszenia statusu marynarza, np. do 6 miesięcy, powodowałyby, że w okresie 12 miesięcy marynarz nie byłby objęty ochroną ubezpieczeniową w zakresie ubezpieczenia chorobowego przez większość czasu posiadania statusu marynarza (okres zawieszenia przedłużony o okres lub okresy wyczekiwania do nabycia prawa do świadczenia, np. sumarycznie 8 miesięcy z 12 miesięcy posiadania statusu marynarza). Nie wydaje się, aby rozwiązanie to było korzystne dla marynarzy.

14.-15. Brak na stronie ZUS aktualnej informacji dotyczącej obowiązków umów międzynarodowych ws. zabezpieczeń społecznych. Na stronie ZUS widnieje informacja z dnia 19.01.2022 roku. Wielu armatorów z krajów UE korzysta z tanich bander i nie odprowadza żadnych składek na ubezpieczenia społeczne. Nawet w przypadku korzystania z bandery narodowej w krajach UE istnieją różne przepisy pozwalające armatorom na niepłacenie składek. Jasne przedstawienie informacji dotyczących poszczególnych sytuacji (kraj/bandera/oskładkowanie) jest bardzo ważne w kontekście poprawnego rozliczenia z ZUS, jak również poszukiwania pracy. Już dziś marynarz musi być zorientowany w przepisach

podatkowych, gdyż podana w ogłoszeniu stawka, w zależności od zastosowanej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, rodzaju żeglugi (międzynarodowa/trampowa), przepisów lokalnych itd., może zmienić się diametralnie na niekorzyść. Proponowana nowelizacja nakłada na marynarzy konieczność orientowania się w kolejnej kwestii - międzynarodowych umów o zabezpieczeniach społecznych. ZUS, będąc w posiadaniu stosownych informacji, mógłby je łatwo usystematyzować i przedstawić, zdejmując choć część nowych obciążeń z marynarzy. Umowy międzynarodowe mogą być nowelizowane, wypowiedane itp., o czym informacje są raczej ciężko dostępne. Wprowadzenie czasu na dostosowanie zgłoszenia do ZUS do międzynarodowej sytuacji prawnej pozwoliłoby uniknąć części potencjalnych niezgodności i kar.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wystąpiło do Prezesa ZUS o uaktualnienie wnioskowanych informacji.

16. Projekt nowelizacji został podany do wiadomości publicznej w sierpniu 2024 r. Do planowanego wejścia w życie zostało mniej niż 4 miesiące. Proponowane zmiany spowodują zmniejszenie kwoty netto zarobków, jak wynika z oceny skutków regulacji, większości marynarzy w Polsce. W związku z tym część z nich z pewnością będzie albo negocjowała z agencją/armatorem podwyżkę pokrywającą nowe obciążenia, lub będzie szukała nowej pracy. Odroczenie wejścia w życie proponowanych zmian ułatwiłoby obie te rzeczy i pozytywnie wpłynęło na bieżącą sytuację finansową marynarzy.

Wyjaśnienie udzielone w odpowiedzi na uwagi w pkt. 10.

Aktualnie zaproponowałem, aby ustawa weszła w życie od 1 lipca 2025 r.

17. Jak w przypadku konieczności zmiany pracy ma wyglądać zmiana tytułu do ubezpieczeń i jakie konsekwencje w związku z tym wynikają dla ubezpieczonego?

Przepisy u.s.u.s. wskazują, że w przypadku zmiany tytułu ubezpieczenia składa się dokument zgłoszenia wyrejestrowania z ubezpieczeń (ZUS ZWUA) oraz zgłoszenie do ubezpieczeń (ZUS ZUA) ze wskazaniem nowego tytułu do ubezpieczeń. Oznacza to, że marynarz, który obecnie jest zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik (zatrudniony na podstawie marynarskiej umowy o pracę na statku pod banderą polską), jeśli będzie chciał zmienić tytuł do ubezpieczeń na nowy, „marynarski” powinien uzyskać do dyrektora Urzędu Morskiego zaświadczenie, którego kopię przedłoży pracodawcy – dotychczasowemu płatnikowi składek – wraz z oświadczeniem o wyborze ubezpieczenia. Pracodawca jako dotychczasowy płatnik składek przekaze wtedy do ZUS wyrejestrowanie z ubezpieczeń na druku ZUS ZWUA wskazując jako datę wyrejestrowania dzień uzyskania statusu marynarza. Natomiast marynarz – ubezpieczony będący płatnikiem składek na własne ubezpieczenia przekazuje zgłoszenie do ubezpieczeń ZUS ZUA, wskazując nowy kod tytułu ubezpieczenia (zmienimy rozporządzenie również w tym zakresie) oraz zgłoszenie płatnika składek (ZUS ZFA).

18. W jaki sposób miałyby przebiegać ustalanie schematu podlegania ubezpieczeniom społecznym w przypadku marynarzy pracujących pod polską banderą? Jaki wpływ na decyzję miałyby marynarz? Czy byłaby to decyzja podejmowana indywidualnie czy grupowo?

Marynarze będący pracownikami, którzy będą chcieli zachować w ubezpieczeniach status ubezpieczonego-pracownika, nie będą składali swojemu pracodawcy oświadczenia, o którym mowa wyżej, a pracodawca nie będzie przekazywał do ZUS żadnych nowych dokumentów ubezpieczeniowych (innych niż aktualnie przekazuje).

Natomiast dla nowo zatrudnionego pracownika na podstawie marynarskiej umowy o pracę rozpoczynającego pracę na morzu na polskim statku zaproponowaliśmy rozwiązanie polegające na obowiązku zgłoszenia go do ubezpieczeń z tytułu stosunku pracy, jeżeli nie złoży płatnikowi składek (pracodawcy) oświadczenia o wyborze tytułu „marynarza” przed upływem terminu 7 dni od powstania stosunku pracy, tj. ustawowego terminu wskazanego w u.s.u.s.

Oczywiście, że decyzje w tym zakresie będzie musiał podjąć każdy marynarz osobno. Liczę, że przedstawiciele związków zawodowych zrzeszających marynarzy wesprą ich u każdego pracodawcy, u którego reprezentują tę grupę pracowników, w tym, aby mogli decyzję taką podjąć swobodnie i w pełni świadomie.

19. Czy należy rozumieć, że na statku pod polską banderą będą mogły obowiązywać dwa schematy ubezpieczenia: „marynarz będzie pracownikiem” lub „marynarz będzie uzyskiwał status marynarza”?

Taka sytuacja jest możliwa. Wynikać ona będzie z indywidualnych decyzji podejmowanych przez marynarzy, którzy powinni brać pod uwagę takie czynniki jak swój aktualny staż ubezpieczeniowy, wysokość zgromadzonych środków na koncie ubezpieczonego, czy planowaną długość okresu aktywności zawodowej zanim wystąpią z wnioskiem o emeryturę.

Należy podkreślić, że nie będzie naruszona zasada równości w zakresie ubezpieczeń, gdyż obydwa tytuły do ubezpieczeń będą objęte takim samym zakresem ubezpieczeń (obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe oraz wypadkowe).

Dodatkowo, warto zwrócić uwagę, że już dzisiaj takie sytuacje mogą mieć miejsce w stosunku do osób posiadających ten sam status zawodowy. Dobrym przykładem są artyści, np. zatrudnieni w jednym teatrze: część z nich jest zgłaszana do ubezpieczeń społecznych jako pracownicy, ponieważ zatrudnieni są na umowie o pracę; część z nich zgłaszana jest do ubezpieczeń społecznych jako artyści na podstawie decyzji Komisji Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców; a część – którzy nie posiadają tego statusu, a pracują na podstawie umów o świadczenie usług – jest zgłaszana do ubezpieczeń społecznych jako zleceniobiorcy. Są tu więc możliwe co najmniej trzy schematy ubezpieczeń.

20. Czy na statku pod polską banderą będzie można płacić składkę od minimalnego wynagrodzenia, po otrzymaniu statusu marynarza, a rzeczywista miesięczna płaca marynarza będzie wyższa niż minimalne wynagrodzenie?

Jeśli marynarz zatrudniony na polskim statku zdecyduje się na zmianę tytułu do ubezpieczeń społecznych (z „pracownika” na „marynarza”), podstawa wymiaru składek na jego ubezpieczenia będzie ustalana od kwoty określonej ryczałtem, tj. od wysokości deklarowanej nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę. Będzie ona oderwana od faktycznego przychodu z pracy. Zastosowanie wobec marynarzy preferencji przez maksymalne obniżenie składek na ubezpieczenia społeczne do wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie było podyktowane – z jednej strony – podnoszonymi przez stronę społeczną postulatami obniżenia kosztów pracy, a z drugiej – koniecznością zachowania możliwości zbierania przez marynarzy składek uprawniających do uzyskania świadczenia emerytalnego w elementarnej wysokości.

21. Co z systemem ubezpieczeń zdrowotnych stanowiących istotny element zabezpieczenia socjalnego marynarzy i podkreślanego w MLC 2006.

Jak wskazywałem w odpowiedzi na uwagę w pkt. 9., Ministerstwo Zdrowia zaproponowało przepisy, dzięki którym marynarze podlegający ubezpieczeniom społecznym z nowego

tytułu marynarskiego, będą podlegać obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu. Przepisy te uwzględnimy w projekcie ustawy.

Na ręce Pana Przewodniczącego chciałbym przekazać wyrazy podziękowania przedstawicielom związków zawodowych zrzeszających marynarzy za zgłoszone uwagi oraz możliwość wyjaśnienia i omówienia ich na posiedzeniu Zespołu. Cenię sobie dotychczasową współpracę z Państwem i liczę na dalsze, dobre współdziałanie.

Z wyrazami szacunku
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. ucz.
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/